

Ναυπάκτου Ιεροθέου: Η ειρήνη του Θεού, κατά τον άγιο Σιλουανό τον Αθωνίτη

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου

του Μητροπολίτη Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιεροθέου

Ο άγιος Σιλουανός ο Άθωνίτης (1866-1938), πού εορτάζει σήμερα (24 Σεπτεμβρίου) υπήρξε ένας ώριμος έμπειρικός θεολόγος. Δέν σπούδασε σέ Πανεπιστημιακές Θεολογικές Σχολές, αλλά είχε έμπειρία τής νοεράς-καρδιακής προσευχής καί στήν συνέχεια έν Αγίω Πνεύματι γνώρισε τόν Χριστό. Αύτή είναι ή έμπειρική θεολογία.

Στά γραπτά του τά όποια μās διέσωσε ό άγιος Σωφρόνιος ό Άθωνίτης, μαθητής καί συνοδοιπόρος του, παρουσιάζει μέ ένα άπλό έξωτερικά τρόπο, αλλά μέ ένα

έσωτερικό βάθος πολλές πλευρές της πνευματικής ζωής. Όταν διαβάσει κανείς τα γραπτά του, μέσα από την όλη ήσυχαστική παράδοση της Εκκλησίας, ιδίως του Αγίου Συμεών του νέου θεολόγου, τότε διαπιστώνει ότι ο Άγιος Σιλουανός είναι «μέγας έμπειρικός θεολόγος».

Στήν συνέχεια θα αναφερθώ στην ειρήνη του Θεού, όπως φαίνεται στα γραπτά του.

Η ειρήνη είναι μεγάλο αγαθό στις κοινωνίας μας, στις οικογένειές μας, στα Έθνη, στον κόσμο. Αυτή διασαλεύεται συνεχώς, δηλαδή τα πάντα βρίσκονται σε μιά σύγχυση, σε μιά αναστάτωση. Παντού ζητούν την ειρήνη και ειρήνη δεν υπάρχει. Είναι τό μόνιμο ζητούμενο μέσα στην ψυχή μας, στην οικογένειά μας, στην κοινωνία μας και σε όλα τα Έθνη.

Κυρίως, όμως, η ειρήνη του Θεού είναι μεγάλο αγαθό και, βεβαίως, έχει σχέση με την καρδιά του ανθρώπου. Δεν μιλάμε για μιά έξωτερική κοινωνική ειρήνη, αλλά για την ειρήνη ως καρπό του Αγίου Πνεύματος που είναι η ειρήνη μέσα στην καρδιά.

Οι άνθρωποι πιστεύουν συνήθως ότι η ειρήνη είναι ή απουσία του πολέμου ή ή απουσία των ανταγωνισμών, ή αποτέλεσμα των έξοπλισμών, αλλά όμως στην πραγματικότητα η ειρήνη, όπως την θεωρεί η Εκκλησία μας, είναι ή παρουσία του Χριστού. Ειρήνη δεν είναι απλώς ή απουσία του πολέμου, διότι μπορεί να μην υπάρχουν πόλεμοι και να μην υπάρχει ειρήνη, αλλά κυρίως ειρήνη είναι ή παρουσία του Χριστού. Και όταν κανείς ζή τον Χριστό, ακόμη και σε μιά έμπόλεμη κατάσταση να βρίσκεται, και τότε έχει πραγματική ειρήνη στην καρδιά του.

1. Τί είναι η ειρήνη

Η ειρήνη είναι καρπός του Αγίου Πνεύματος. Αυτό τό έχει τονίσει ο Απόστολος Παύλος: «Ο καρπός του Πνεύματός έστιν, αγάπη, χαρά, ειρήνη» (Γαλ. ε', 22). Μεταξύ των καρπών του Αγίου Πνεύματος είναι η ειρήνη• είναι ή ενέργεια του Θεού ή οποία μετέχεται ως ειρήνη, όταν βρίσκει κατάλληλο έδαφος μέσα στην καρδιά του ανθρώπου.

Ο Χριστός πρίν από τό Πάθος Του είπε στους Μαθητές Του: «Ειρήνην αφήμι υμίν, ειρήνην την έμήν δίδωμι υμίν• ου καθώς ο κόσμος δίδωσι, έγώ δίδωμι υμίν. Μη ταρασέσθω υμών ή καρδιά, μηδέ δειλιάτω» (Ιωάν. ιδ', 27). Ο Χριστός βρίσκεται πρό του Πάθους Του και δίνει στους Μαθητές Του την ειρήνη, όχι όπως την θέλει ο κόσμος, αλλά την ειρήνη την δική Του, γι' αυτό και τους τονίζει να μην ταρασσεται ή καρδιά τους. Άλλη είναι ή ειρήνη του κόσμου και άλλη είναι ή ειρήνη που δίνει ο Χριστός. Γι' αυτό ο Χριστός μετά την Ανάστασή Του, όταν

παρουσιάστηκε στους Μαθητές Του, τούς εἶπε: «Εἰρήνη ὑμῖν» (Ἰωάν. κ', 19).

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει: «Αὐτός γάρ ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν», (Ἐφ. β', 14), δηλαδή ὁ Χριστός εἶναι ἡ δική μας εἰρήνη. Ἄλλοῦ γράφει: «Ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Φιλ. δ', 7). Ἐδῶ κάνει λόγο γιὰ μιὰ εἰρήνη ἡ ὁποία ὑπερέχει κάθε νοῦ, κάθε σκέψη, κάθε φαντασία καὶ αὐτὴ ἡ εἰρήνη λέει, θὰ φρουρήσῃ τίς καρδιές σας καὶ τὰ νοήματά σας ἐν Χριστῷ. Ἄλλοῦ γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ βραβευέτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν» (Κολ. γ', 15), δηλαδή ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ νὰ σᾶς κατευθύνῃ μέσα στὴν καρδιά σας.

Αὐτὴν τὴν εἰρήνη ἔχει ὑπ' ὄψιν του ὁ ἅγιος Σιλουανός, ὅταν πολλές φορές γράφει γι' αὐτό τό μεγάλο ἀγαθὸ τῆς εἰρήνης, πού καὶ ὁ ἴδιος ἔζησε στὴν ζωὴ του.

«Ὅποιος ἔχει μέσα του τὴν εἰρήνη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος σκορπίζει εἰρήνη καὶ στους ἄλλους. Ὅποιος, ὅμως, ἔχει μέσα του τό πονηρὸ πνεῦμα, σκορπᾷ καὶ στους ἄλλους τό κακό». Ἐπομένως, ἡ εἰρήνη συνδέεται μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα καὶ ἐκεῖνος πού ἔχει εἰρήνη μέσα στὴν καρδιά του εἰρηνεύει καὶ τὸν ἑαυτό του καὶ τοὺς ἄλλους. Καὶ ἀλλοῦ φαίνεται ὅτι συνδέεται ἡ εἰρήνη μέ τὴν ἀγάπη: «Ὡς ζοῦμε μέ εἰρήνη καὶ ἀγάπη, γιὰτί τό Ἅγιο Πνεῦμα φανερώνεται στὴν ἀγάπη. Ἔτσι λέει ἡ Γραφή καὶ ἀποδεικνύει ἡ πείρα» (σελ. 392). Ἄλλωστε, ἐμπειρικός θεολόγος ἦταν ὁ ἅγιος, ὁ ὁποῖος γνώριζε ὅτι ἡ εἰρήνη γιὰ τὴν ὁποία μιλάμε μέσα στὴν Ἐκκλησία εἶναι ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ. Γράφει:

«Ψυχὴ πού γνώρισε τὸν Χριστό, θέλει νὰ Τὸν βλέπει πάντα μέσα της. Αὐτός ἔρχεται ἡρεμα στὴν ψυχὴ καὶ τῆς δίνει εἰρήνη καὶ τὴν βεβαιώνει χωρὶς λόγια γιὰ τὴν σωτηρία.

Ἄν γνώριζαν οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ κυβερνητὲς τῶν λαῶν τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, δέν θὰ ἔκαναν ποτέ πόλεμο. Ὁ πόλεμος προέρχεται ἀπὸ τίς ἁμαρτίες καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν ἀγάπη. Ὁ Κύριος μᾶς δημιούργησε κατὰ τὴν ἀγάπη Του καὶ μᾶς παρήγγειλε νὰ ζοῦμε μέ ἀγάπη.

Ἄν οἱ ἄρχοντες τηροῦσαν τίς ἐντολές τοῦ Κυρίου καὶ ὁ λαός καὶ οἱ ὑπῆκοι ὑπάκουαν μέ ταπείνωση, θὰ ὑπῆρχε μεγάλη εἰρήνη καὶ ἀγαλλίαση πάνω στὴ γῆ. Ἐξαιτίας, ὅμως, τῆς φιλαρχίας καὶ τῆς ἀνυπακοῆς τῶν ὑπερηφάνων ὑποφέρει ὅλη ἡ οἰκουμένη».

Φαίνεται ἐδῶ καθαρά αὐτό πού λέει ὅτι ὅλη ἡ οἰκουμένη ὑποφέρει ἀπὸ τὴν φιλαρχία καὶ τὴν ἀνυπακοή τῶν ὑπερηφάνων καί, ἂν γνώριζαν ὅλοι τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, τότε θὰ ὑπῆρχε εἰρήνη.

«Ἄς ζοῦμε», λέει «μέ εἰρήνη καί ἀγάπη γιατί τό Ἅγιο Πνεῦμα φανερώνεται στήν ἀγάπη. Ἔτσι λέει ἡ Γραφή καί ἀποδεικνύει ἡ πείρα». Ἐπομένως, πρέπει νά ἀγωνιζόμαστε γιά τήν εἰρήνη τοῦ Θεοῦ, δηλαδή νά ζοῦμε μέ τόν Θεό καί νά ἔχουμε τήν εἰρήνη, ἀλλά, βεβαίως, πρέπει νά προσευχόμαστε γιά τήν εἰρήνη γιά νά ἀποκτοῦμε τήν εἰρήνη.

Γράφει: «Δέν μπορῶ νά καταλάβω γιατί οἱ ἄνθρωποι δέν ζητοῦν ἀπό τόν Κύριο τήν εἰρήνη. Ὁ Κύριος μᾶς ἀγαπᾷ τόσο πολύ, πού δέν θά μᾶς ἀρνηθεῖ τίποτα».

Κάνει λόγο γιά τήν εἰρήνη στήν ψυχή καί στό σῶμα, ὁ Χριστιανός πού ἔχει τήν εἰρήνη δέν εἰρηνεύει ἀπλῶς στήν ψυχή, ἀλλά καί στό σῶμα. Εἰρηνεύει, δηλαδή, ἡ ψυχή του ἀπό τούς λογισμούς. Δυστυχῶς, ἔρχονται διάφορες σκέψεις καί μᾶς ταρασσούν. Αὐτό εἶναι φοβερός πόλεμος πού γίνεται μέσα μας, χειρότερος ἀπό τόν Παγκόσμιο Πόλεμο. Ὅταν κανείς ἔχη πολλούς λογισμούς μέσα του, τοῦ δημιουργοῦν ταραχή καί τόν ὀδηγοῦν στήν ἱκανοποίηση τῶν παθῶν. Γι' αὐτό, ὅταν ἔχη κανείς τήν εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ, εἰρηνεύει ἡ ψυχή ἀπό τούς λογισμούς, ἀλλά εἰρηνεύει καί τό σῶμα, διότι δέν ἔχει τίς συνέπειες τῶν παθῶν. Ἔτσι, ὑπάρχει στενή σχέση μεταξύ τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος, πού σημαίνει, ὅταν ὑπάρχει εἰρήνη, εἰρηνεύει καί ἡ ψυχή καί τό σῶμα.

2. Πῶς ἀποκτᾶται ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ

Πρέπει νά ἀπαλλάσσεται ὁ ἄνθρωπος ἀπό τό θυμό καί νά ἀγωνίζεται νά κόβῃ τό θέλημά του. Ἐπομένως, πρέπει νά γίνεται ἀγώνας στό θυμικό μέρος τῆς ψυχῆς. Ξέρουμε ὅτι εἶναι τό λογιστικό μέρος ψυχῆς πού ἐκφράζεται μέ τούς λογισμούς, τίς σκέψεις, εἶναι τό ἐπιθυμητικό μέρος τῆς ψυχῆς, πού ἐκφράζεται μέ τήν ἐπιθυμία, καί τό θυμικό μέρος τῆς ψυχῆς, πού ἐκφράζεται ὡς ὀργή κλπ. Ὅποτε, πρέπει νά ἀγωνιστοῦμε στό θυμικό μέρος τῆς ψυχῆς. Γράφει:

«Ὁ Μέγας Παῖσιος κυριεύθηκε ἀπό θυμό καί παρακάλεσε τόν Κύριο νά τόν ἐλευθερώσει ἀπό τό πάθος αὐτό. Ὁ Κύριος ἐμφανίστηκε σέ αὐτόν καί τοῦ εἶπε: “Παῖσιε, ἂν θέλεις νά μήν ὀργίζεσαι, μήν ἐπιθυμεῖς τίποτα, μήν κρίνεις καί μή μισήσεις κανέναν καί θά ἔχεις τήν εἰρήνη”. Ἔτσι, κάθε ἄνθρωπος ἂν κόβῃ τό θέλημά του μπροστά στό Θεό καί τούς ἀνθρώπους, θά εἶναι πάντα εἰρηνικός στήν ψυχή. Ὅποιος, ὅμως, ἀγαπᾷ νά κάνει τό θέλημά του, αὐτός δέν θά ἔχει εἰρήνη».

Πολλές φορές γίνονται συγκρούσεις μέσα στο σπίτι, διότι ο καθένας θέλει να κάνει το δικό του θέλημα. Όμως, όταν υποχωρή κάποιος, τότε θα υπάρξει ειρήνη. Ο άνθρωπος πρέπει να κόβει το θέλημά του και να παραδίδεται στο θέλημα του Θεού και τότε έρχεται η ειρήνη. Γράφει:

«Ψυχή που παραδόθηκε στο θέλημα του Θεού υπομένει εύκολα κάθε θλίψη και κάθε ασθένεια• γιατί και τόν καιρό της ασθένειας παραμένει στην θεωρία του Θεού και προσεύχεται. “Κύριε, Έσύ βλέπεις την ασθένειά μου. Έσύ ξέρεις πόσο αμαρτωλός και αδύναμος είμαι• βοήθησέ με να υπομένω και να ευχαριστώ την αγαθότητά Σου”. Και ο Κύριος ανακουφίζει τόν πόνο, και η ψυχή αισθάνεται την έγγύτητα του Θεού και μένει εν τῷ Θεῷ γεμάτη χαρά και εύγνωμοσύνη.

Ἄν αποτύχεις σέ κάτι, σκέψου: “Ο Κύριος βλέπει την καρδιά μου κι αν είναι θέλημά Του, όλα θα είναι για τό καλό και τό δικό μου και τῶν ἄλλων”. Ἐτσι ἡ ψυχή σου θά ἔχει πάντα ειρήνη. Ἀλλά ἐάν ἀρχίζει κανείς νά παραπονεῖται: “Αὐτό δέν εἶναι καλό, ἐκεῖνο δέν εἶναι ὅπως πρέπει”, τότε ποτέ δέν θά ὑπάρχει ειρήνη στην ψυχή του, ἔστω καί ἂν νηστεύει καί προσεύχεται πολύ.

Οἱ Ἀπόστολοι εἶχαν παραδοθεῖ ὀλοκληρωτικά στό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Μόνο ἔτσι διαφυλάσσεται ἡ ειρήνη. Τό ἴδιο καί ὅλοι οἱ μεγάλοι ἅγιοι ἄνθρωποι ὑπέμειναν κάθε θλίψη παραδομένοι στό θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Κύριος μᾶς ἀγαπᾷ καί μπορούμε νά μή φοβόμαστε τίποτε, ἐκτός ἀπό τήν ἁμαρτία• γιατί ἐξαιτίας τῆς ἁμαρτίας χάνεται ἡ χάρη καί χωρίς τή χάρη τοῦ Θεοῦ ὁ ἐχθρός παρασύρει τήν ψυχή, ὅπως παρασύρει ὁ ἄνεμος τά ξερά φύλλα ἢ τόν καπνό.

Πρέπει νά θυμόμαστε πάντα ὅτι οἱ ἐχθροί ἔπесαν ἀπό ὑπερηφάνεια καί προσπαθοῦν μέ κάθε τρόπο νά μᾶς σπρώξουν στην ἴδια πλάνη – καί πολλούς ἐξαπάτησαν. Ὁ Κύριος ὅμως εἶπε: «Μάθετε ἀπ’ Ἐμοῦ τήν πραότητα καί τήν ταπείνωση καί εὐρήσετε ἀνάπαυσιν εἰς τάς ψυχᾶς ὑμῶν».

«ὦ, Ἐλεῆμον Κύριε, δῶσε μας τήν ειρήνη Σου, ὅπως ἔδωσες τήν ειρήνη στούς Ἁγίους Ἀποστόλους: «Εἰρήνην τήν Ἐμήν δίδωμι ὑμῖν».

Κύριε, δῶσε ν’ ἀπολαύσουμε καί ἐμεῖς τήν ειρήνη Σου. Οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι ἔλαβαν τήν ειρήνη Σου καί τήν σκόρπισαν σέ ὅλο τόν κόσμο, καί σώζοντας τό λαό δέν ἔχασαν τήν ειρήνη τοῦ Κυρίου, καί αὐτή δέν ἐλαττώθηκε μέσα τους.

Δοξασμένος νά είναι ὁ Κύριος γιατί μᾶς ἀγαπᾷ καί μᾶς δίνει τήν εἰρήνη Του καί τή χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος».

Ἐδῶ φαίνεται ὅλο τό νόημα τῆς εἰρήνης τοῦ Χριστοῦ. Ἐπίσης, πρέπει νά ἔχη κανεῖς ἀγάπη στούς ἐχθρούς καί νά προσεύχεται γι' αὐτούς. Καί τότε ἡ καρδιά του θά εἶναι γεμάτη εἰρήνη. Γι' αὐτό, γράφει ὅτι πρέπει νά ἐλευθερώνεται κανεῖς ἀπό τά πάθη καί ἀπό τόν φόβο τοῦ θανάτου.

Ἐνα ἄλλο στοιχεῖο τό ὁποῖο ἐκδιώκει τήν εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ ἀπό τόν ἄνθρωπο εἶναι, ὅταν κανεῖς ἔχη τά πάθη μέσα του καί ὅταν φοβᾶται τίς ἀρρώστιες καί τόν θάνατο. Γράφει:

«Ψυχὴ ἀμαρτωλὴ, αἰχμάλωτη στά πάθη, δέν μπορεῖ νά ἔχει εἰρήνη καί χαρά ἐν Κυρίῳ, ἔστω καί ἂν ἔχει ὅλα τά πλούτη τῆς γῆς, ἔστω καί ἂν βασιλεύει σέ ὅλο τόν κόσμο. Ἄν σέ ἓνα τέτοιο βασιλιά, τήν ὥρα πού διασκεδάζει σέ συμπόσιο μέ τούς πρίγκιπες του, καθισμένος στό θρόνο του μέ ὅλη τήν δόξα του, τοῦ λέγαμε ξαφνικά “βασιλιά, σέ λίγο πεθαίνεις”, τότε ἡ ψυχὴ του θά ταραζόταν, θά ἔτρεμε ἀπό τό φόβο καί θά ἔβλεπε τήν ἀδυναμία του.

Πόσοι, ὅμως, εἶναι φτωχοὶ ἀλλὰ πλούσιοι σέ ἀγάπη γιά τό Θεό, πού ἂν τούς ἔλεγαν “τώρα πεθαίνεις”, θά ἀπαντοῦσαν εἰρηνικά: “Ἄς γίνει τό θέλημα τοῦ Κυρίου. Ἄς εἶναι δοξασμένος ὁ Κύριος γιατί μέ θυμήθηκε καί θέλει νά μέ πάρει ἐκεῖ, ὅπου πρῶτος εἰσῆλθε ὁ ληστής”.

Ὑπάρχουν φτωχοὶ πού δέν φοβοῦνται τό θάνατο, ἀλλὰ τόν συναντοῦν εἰρηνικά, ὅπως ὁ Συμεὼν ὁ Θεοδόχος, πού ἔψαλλε τήν ὠδή: “Νῦν ἀπολύεις τόν δοῦλον σου, Δέσποτα, κατὰ τό ρῆμα Σου ἐν εἰρήνῃ”.

Τί εἶδους εἰρήνη ὑπῆρχε στήν ψυχὴ τοῦ δικαίου Συμεὼν, μποροῦν νά τό καταλάβουν μόνον ὅσοι ἀπέκτησαν τήν εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἢ τουλάχιστον τή δοκίμασαν. Γι' αὐτήν τήν εἰρήνη ἔλεγε ὁ Κύριος στοὺς μαθητές Του: “Εἰρήνην τήν Ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν”. Ὅποιος ἔχει αὐτὴ τήν εἰρήνη, πορεύεται εἰρηνικά στήν αἰώνια ζωὴ λέγοντας: “Δόξα Σοι, Κύριε, γιατί τώρα ἔρχομαι σέ Σένα καί θά βλέπω αἰώνια μέ εἰρήνη καί ἀγάπη τό Πρόσωπό Σου. Τό ἰλαρό, πράο βλέμμα Σου αἰχμαλώτισε τήν ψυχὴ μου καί αὐτὴ “ἐκλείπει” γιά Σένα».

Ὅταν κανεῖς ἔχη αὐτὴν τήν εἰρήνη μέσα στήν καρδιά του, δέν φοβᾶται τίποτα οὔτε καί αὐτόν τόν ἴδιο τόν θάνατο, διότι ξέρεי ὅτι μέ τόν θάνατο πορεύεται πρὸς τόν Θεό, ὅτι ὁ θάνατος εἶναι τό ἀκρωτήριο τῆς Καλῆς Ἐλπίδος μέ τό ὁποῖο ὁδηγεῖται στὸν Θεό. Γράφει:

«Πρέπει νά αγαπᾷ κανείς όλους τούς ανθρώπους, ὅπως τόν ἑαυτό του, καί νά εἶναι κάθε ὥρα ἑτοιμος γιά τό θάνατο. Ὄταν ἡ ψυχὴ θυμᾶται τό θάνατο, ταπεινώνεται καί παραδίδεται ὁλόκληρη στό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί ἐπιθυμεῖ νά ἔχει εἰρήνη μέ όλους καί νά τούς αγαπᾷ ὅλους.

Ὅταν ἔρθει στήν ψυχὴ ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ, τότε εἶναι εὐχαριστημένη νά κάθεται, ὅπως ὁ Ἰώβ, στήν κοπριά καί χαίρεται πού βλέπει τούς ἄλλους δοξασμένους καί ἡ ἴδια εἶναι ἡ πιό ἀσήμαντη ἀπό ὅλους».

Γιά νά ἔχη κανείς τήν εἰρήνην τοῦ Χριστοῦ πρέπει νά μελετᾷ τόν νόμο τοῦ Θεοῦ. Γράφει:

«Δέν μπορεῖ ἡ ψυχὴ νά ἔχει εἰρήνη, ἐάν δέν μελετᾷ ἡμέρα καί νύχτα τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Γιατί αὐτός ὁ νόμος γράφτηκε ἀπό τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καί τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ πηγαίνει ἀπό τήν Γραφή στήν ψυχὴ. Καί ἡ ψυχὴ αἰσθάνεται γλυκύτητα καί εὐχαρίστηση, γι' αὐτό καί δέν θέλει πιά νά αγαπᾷ τά ἐπίγεια, γιατί ἡ ἀγάπη γιά τά ἐπίγεια ἐρημώνει τό νοῦ. Ἡ ψυχὴ τότε κυριεύεται ἀπό ἀθυμία, ἀγριεύει καί παύει νά προσεύχεται. Καί ὁ ἐχθρός, βλέποντας ὅτι ἡ ψυχὴ ἀπομακρύνθηκε ἀπό τόν Θεό, τήν σαλεύει καί εὐκολα συγχύζει τό νοῦ μέ διάφορους ἄτακτους λογισμούς, καί ἔτσι περνᾷ ὅλη τήν ἡμέρα καί δέν μπορεῖ νά βλέπει καθαρά τόν Κύριο».

Ἐδῶ κάνει λόγο γιά τό ὅτι χάνεται ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἐρημώνεται καί συγχύζεται ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου.

3. Πῶς διατηρεῖται ἡ εἰρήνη

Ἐνα σημεῖο πού βλέπουμε στά γραπτά τοῦ ἁγίου Σιλουανοῦ εἶναι τό πῶς διατηρεῖται αὐτή ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ.

Ζοῦμε, πράγματι, σέ δύσκολες ἡμέρες καί ὑπάρχουν πολλά σκάνδαλα, ζοῦμε στούς ἔσχατους καιρούς, ὑπάρχουν παντοῦ πόλεμοι. Καί δέν ἐννοῶ μόνο τούς πολέμους πού γίνονται σέ διάφορα μέρη τῆς γῆς, ἀλλά ὑπάρχουν πόλεμοι μέσα στήν κοινωνία καί στήν οἰκογένεια. Τό ἐρώτημα εἶναι πῶς θά διατηρήσουμε τήν εἰρήνην τοῦ Χριστοῦ. Διότι δέν πρέπει ἀπλῶς νά ἀγωνιζόμαστε νά τήν ἀποκτήσουμε, ἀλλά πρέπει καί νά τήν διατηρήσουμε. Αὐτό εἶναι πραγματικά ἕνα δύσκολο ἔργο. Γράφει:

«Πῶς νά διατηρήσουμε τήν ψυχικὴ εἰρήνην μέσα στά σκάνδαλα τῶν ἡμερῶν μας;

Κρίνοντας κατὰ τήν Γραφή καί τό χαρακτήρα τοῦ σύγχρονου κόσμου, ζοῦμε στούς ἔσχατους καιρούς. Ἐν τούτοις πρέπει νά διαφυλάξουμε τήν εἰρήνην τῆς ψυχῆς, γιατί χωρίς αὐτήν δέν σώζεται κανένας, ὅπως εἶπε ὁ μέγας εὐχέτης τῆς ρωσικῆς γῆς, ὁ

ὁσιος Σεραφεῖμ τοῦ Σαρῶφ. Ὅσο ζοῦσε ὁ Ὅσιος, ὁ Κύριος φύλαγε τὴν Ρωσία μέ τις προσευχές του. Μετά δέ τό θάνατό του ἐμφανίστηκε ἄλλος στύλος ἀπό τὴν γῆ ὡς τόν οὐρανό, ὁ πατήρ Ἰωάννης τῆς Κροστάνδης».

Καί μετά ἀναφέρεται στόν ἅγιο Ἰωάννη τῆς Κροστάνδης, ὅτι ἂν καί ζοῦσε μέσα στόν κόσμο εἶχε μέσα του τὴν εἰρήνη τοῦ Θεοῦ. Ἐπομένως, κρατᾶμε τὴν εἰρήνη, ὅταν ἀγωνιζόμαστε καί, βέβαια, ὅταν προσευχόμαστε.

Στὴν συνέχεια ὁ ἅγιος Σιλουανός κάνει ἐρωτήσεις καί δίνει ἀπαντήσεις γιά τό πῶς μπορεῖ κανεῖς νά διατηρήσῃ τὴν εἰρήνη σέ ὁποιαδήποτε κατάσταση καί ἂν βρίσκεται. Ἄν κανεῖς εἶναι προϊστάμενος πού ἔχει ἀνθρώπους ἀνυπότακτους, πῶς θά κρατήσῃ τὴν εἰρήνη, πῶς θά διαφυλάξῃ τὴν εἰρήνη; Ἐάν κανεῖς εἶναι ὑφιστάμενος καί ἔχῃ κακό προϊστάμενο, πῶς μπορεῖ νά κρατήσῃ αὐτὴν τὴν εἰρήνη;

Δίνει πάρα πολλές σαφεῖς ὑποδείξεις πάνω στό θέμα αὐτό καί νομίζω ὅτι εἶναι μιά καταπληκτική χριστιανική κοινωνιολογία. Δηλαδή, διαβάζουμε διάφορα μαθήματα κοινωνιολογίας, γιά τό πῶς πρέπει νά ζοῦμε καί νά συμπεριφερόμαστε μέσα στήν κοινωνία, ἀλλά ὅταν διαβάσῃ κανεῖς αὐτόν τόν λόγο τοῦ ἁγίου Σιλουανοῦ, τότε καταλαβαίνει πῶς ἀποκτᾶ κανεῖς αὐτὴν τὴν εἰρήνη τοῦ Θεοῦ καί πῶς τὴν διατηρεῖ.

Προφανῶς θά εἶχε δεχθῇ ἐρωτήσεις ἀπό διαφόρους πού τόν ρώτησαν πῶς θά ἀποκτήσουμε τὴν εἰρήνη, τί πρέπει νά κάνουμε κλπ. Διότι ἦταν οἰκονόμος μέσα στό Μοναστήρι καί ὡς οἰκονόμος εἶχε ἐπικοινωνία μέ πολλούς ἐργάτες καί φαίνεται ὅτι διάφοροι τόν ρωτοῦσαν καί ἐκεῖνος ἀπαντοῦσε. Θά καταγράψω ἓνα τμῆμα αὐτοῦ τοῦ κειμένου.

«Ἑρώτηση: Πῶς μπορεῖ νά διατηρεῖ τὴν εἰρήνη ὁ προϊστάμενος, ἂν ἔχει ἀνθρώπους ἀνυπότακτους;

Ἀπάντηση: Εἶναι δύσκολο καί θλιβερό γι' αὐτόν, ἂν οἱ ὑφιστάμενοι δέν πειθαρχοῦν. Γιά νά διατηρεῖ, ὅμως, ὁ προϊστάμενος τὴν εἰρήνη, πρέπει νά θυμᾶται ὅτι ἀκόμη κι ἂν αὐτοί οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀνυπότακτοι, ἐντούτοις ὁ Κύριος τοὺς ἀγαπᾷ καί πέθανε “ἐν ὡδίναις” γιά τὴ σωτηρία τους. Πρέπει λοιπόν νά προσεύχεται ἐκτενῶς γι' αὐτούς, καί τότε ὁ Κύριος θά δώσει στόν προσευχόμενο θερμὴ προσευχή καί θά γνωρίσει μέ τὴν πείρα του ὅτι ὁ νοῦς τοῦ προσευχομένου ἔχει παρρησία καί ἀγάπη πρὸς τόν Θεό, καί παρόλο πού εἶναι ἄμαρτωλός, ὁ Κύριος θά τόν ἀξιῶσιν νά γευθεῖ τοὺς καρπούς τῆς προσευχῆς. Καί ἂν ὁ προϊστάμενος συνηθίσει νά προσεύχεται μέ αὐτόν τόν τρόπο γιά τοὺς ὑποτακτικούς του, τότε θά ἔχει στὴν ψυχὴ του βαθειὰ εἰρήνη καί ἀγάπη».

Ἐδῶ ὑποδεικνύει στόν προϊστάμενο ὅτι πρέπει νά κάνῃ ὅ,τι ἔκανε ὁ Χριστός, πού εἶχε εἰρήνη καί ἀγαποῦσε, δηλαδή καί αὐτός νά προσεύχεται στόν Θεό νά δίνη τὴν

εἰρήνη Του.

Ἑρώτηση: Πῶς μπορεῖ νά διατηρήσει τήν εἰρήνη τῆς ψυχῆς ὁ ὑποτακτικός, πού ἔχει προϊστάμενο θυμῶδη καί κακό;

Ἐδῶ πρόκειται γιά ἕναν προϊστάμενο ὁ ὁποῖος ἔχει πολύ θυμό. Πῶς τότε θά διατηρήσει τήν εἰρήνη του ὁ ὑποτακτικός;

Ἀπάντηση: «Ὁ θυμῶδης ἄνθρωπος ὑποφέρει ὁ ἴδιος μεγάλο μαρτύριο ἀπό πονηρό πνεῦμα, ἐξαιτίας τῆς ὑπερηφάνειάς του. Ὁ ὑφιστάμενος, ὅποιος καί ἂν εἶναι, πρέπει νά τό καταλαβαίνει καί νά προσεύχεται γιά τόν ψυχικά ἄρρωστο προϊστάμενό του, καί τότε ὁ Κύριος, βλέποντας τήν ὑπομονή του, θά τοῦ δώσει ἄφεση ἁμαρτιῶν καί ἀδιάλειπτη προσευχή. Εἶναι μεγάλο ἔργο ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ νά προσεύχεται κάποιος γι' αὐτούς πού τόν ἀδικοῦν καί τόν προσβάλλουν. Ἐξαιτίας αὐτοῦ θά τοῦ δώσει ὁ Κύριος τή χάρη καί θά γνωρίσει μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα τόν Κύριο. Καί τότε, γιά χάρη τοῦ Κυρίου θά ὑπομείνει μέ χαρά ὅλες τίς θλίψεις, καί θά τοῦ δώσει ὁ Κύριος ἀγάπη γιά ὅλον τόν κόσμον, καί θά ἐπιθυμεῖ ὁλόψυχα τό καλό γιά ὅλους καί θά προσεύχεται γιά ὅλους ὅπως γιά τήν ἴδια τήν ψυχή του».

Δέν μπορεῖ κανείς νά ἔχη εἰρήνη, ἂν δέν προσεύχεται γιά τούς ἄλλους. Καί ἂν εἶναι κακός ὁ προϊστάμενος, πρέπει νά προσεύχεται γιά τόν προϊστάμενό του. Γράφει:

«Μόλις σέ προσβάλει κάποιος, προσευχήσου γι' αὐτόν στό Θεό καί ἔτσι θά διατηρήσεις τήν εἰρήνη τοῦ Θεοῦ στήν ψυχή σου.

Ὅποιος, ὅμως, γογγύζει καί κατηγορεῖ τόν προϊστάμενό του, αὐτός ὁ ἴδιος θά γίνεῖ ἐξίσου ὀργίλος, καί θά ἐκπληρωθεῖ στό πρόσωπό του ὁ λόγος τοῦ προφήτη Δαβίδ: “Μετά ἐκλεκτοῦ ἐκλεκτός ἔση καί μετά στρεβλοῦ διαστρέψεις” (Ψαλμ. ιζ', 27).

Ἔτσι, εἶναι δύσκολο καί γιά τόν ὑποτακτικό μοναχό νά διατηρεῖ τήν εἰρήνη, ἂν ἔχει γέροντα μέ κακό χαρακτήρα».

Ὁ ἅγιος Σιλουανός εἶναι προσγειωμένος, ξέρεῖ ὅτι μπορεῖ νά ζῇ κανείς σέ ἕνα Μοναστήρι καί νά ἔχη Γέροντα μέ δύστροπο χαρακτήρα.

«Εἶναι βαρύς σταυρός γιά τόν ὑποτακτικό νά ζεῖ κοντά σέ τέτοιο γέροντα. Ὅφείλει, ὅμως, νά προσεύχεται γι' αὐτόν, καί τότε θά διατηρεῖ τήν εἰρήνη τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος. Ἄν κάποιος εἶναι προϊστάμενος καί ἀναγκαστεῖ νά δικάσει ἕναν ἄλλο γιά κάποιο παράπτωμα, πρέπει νά παρακαλεῖ τόν Κύριο νά τοῦ δώσει συμπάσχουσα καρδιά, τήν ὁποία ἀγαπᾷ ὁ Κύριος, καί τότε θά κρίνει σωστά. Ἄν, ὅμως, κρίνει λαμβάνοντας ὑπόψη μόνο τά ἔργα τοῦ ὑποδίκου, τότε θά πέσει σέ λάθη καί δέν θά εἶναι εὐάρεστος τόν Κύριο».

Ἐδῶ κάνει λόγο γιά κάποιον πού πρόκειται νά δικάσῃ, δηλαδή εἶναι ἐπιτετραμμένος νά δικάσῃ, ὅπως ἕνας δικαστής πού δικάζει κάποιον πού ἔκανε μιᾶ παράβαση νόμου καί αὐτός θά πρέπει νά ἔχῃ συμπάσχουσα καρδιά. Τί σημαίνει συμπάσχουσα καρδιά; Τρόπον τινά εἶναι νά μπῇ στήν δική του κατάσταση, νά δῇ πῶς ἔφθασε στό ἔγκλημα καί τί ἦταν αὐτό πού τόν ὁδήγησε ἐκεῖ καί νά τόν συμπαθήσῃ, καί τότε θά τόν κρίνῃ καλύτερα. Ἐνῶ, ἀντίθετα, ἐάν δέν ἀποκτήσῃ συμπάσχουσα καρδιά, τότε θά πέσῃ σέ λάθη καί δέν θά εἶναι εὐάρεστος στόν Κύριο. Συνεχίζει:

«Ὅποιος δικάζει εἶναι ἀνάγκη νά συμπονεῖ κάθε ψυχή, κάθε πλάσμα καί κτίσμα τοῦ Θεοῦ καί νά ἔχει καθαρή συνείδηση σέ ὅλες τίς πτυχές τῆς ζωῆς του, καί τότε θά βρεῖ βαθειά εἰρήνη στήν ψυχή καί τό νοῦ. Ἄς ζοῦμε μέ εἰρήνη καί ἀγάπη, γιατί τό Ἅγιο Πνεῦμα φανερώνεται στήν ἀγάπη. Ἔτσι λέει ἡ Γραφή».

Μέ αὐτά πού γράφει δίνει σαφεῖς ὁδηγίες καί σαφεῖς ἐντολές καί στόν προϊστάμενο καί στόν ὑφιστάμενο καί στόν ὑποτακτικό καί στόν Γέροντα καί στόν δικαστή, γιά νά μή στερηθῇ κανεῖς τήν εἰρήνη τοῦ Θεοῦ γιά ἀσήμαντα πράγματα. Γι' αὐτό καί γράφει:

«Διατήρησε στήν ψυχή σου τήν εἰρήνη τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γιά νά μήν τήν στερηθεῖς γιά ἀσήμαντα πράγματα. Ἄν δώσεις ἡ εἰρήνη στόν ἀδελφό σου, ὁ Κύριος θά σοῦ δώσει ἀσυγκρίτως περισσότερη. Ἄν, ὅμως, προσβάλεις τόν ἀδελφό, θά ἔλθῃ ἀναπόφευκτα ἡ θλίψῃ στήν ψυχή σου.

Ἄν σοῦ ἔρθῃ σαρκικός λογισμός, διῶξε τον ἀμέσως καί θά διαφυλάξεις τήν εἰρήνη τῆς ψυχῆς. Ἄν, ὅμως, τόν δεχθεῖς, ἡ ψυχή θά χάσῃ τήν ἀγάπη γιά τόν Θεό καί δέν θά ἔχῃς πιά παρρησία στήν προσευχή.

Ἄν κόψεις τό θέλημά σου, νίκησες τόν ἐχθρό καί θά πάρεις ὡς ἔπαθλο τήν εἰρήνη τῆς ψυχῆς. Ἄν, ὅμως, κάνεις τό θέλημά σου, νικήθηκες ἀπό τόν ἐχθρό καί ἡ ἀθυμία θά τυραννεῖ τήν ψυχή σου. Ὅποιος ἔχει τό πάθος τῆς φιλοκτημοσύνης, δέν μπορεῖ νά ἀγαπᾷ τόν Θεό καί τόν πλησίον».

4. Πώς χάνεται ή ειρήνη

Είδαμε τί είναι ειρήνη του Χριστού, πώς αποκτάται, πώς διατηρείται και τώρα πρέπει να δοῦμε πώς χάνεται ή ειρήνη του Χριστού.Γράφει:

«Πρέπει να συμβουλευόμαστε τόν ἀδελφό μέ πραότητα και ἀγάπη. Ἡ ειρήνη χάνεται, ἂν ή ψυχή είναι ματαιόδοξη ή ὑπεροπτική ἀπέναντι στόν ἀδελφό ή ἂν κρίνει ή νοθετεῖ κάποιον χωρίς πραότητα και ἀγάπη. Ἄν τρώμε πολύ ή προσευχόμαστε μέ ραθυμία ή μισοῦμε τόν ἀδελφό, μέ ὅλα αὐτά σκοτίζεται ὁ νοῦς και χάνεται ή ειρήνη και ή παρρησία πρὸς τόν Θεό.

Ἄν, ὅμως, συνηθίσουμε να προσευχόμαστε θερμά για τούς ἐχθρούς μας και να τούς ἀγαποῦμε, θά παραμείνει για πάντα ή ειρήνη στίς καρδιές μας».

Κάνει λόγο για σκοτασμό τοῦ νοῦ. Ξέρει πολύ καλά ἀπό ὅ,τι διαβάζουμε στά κείμενά του, τί σημαίνει νοῦς και τί σημαίνει φωτεινός νοῦς και τί σημαίνει σκοτασμός τοῦ νοῦ, πώς σκοτίζεται ὁ νοῦς. Γι' αὐτό και γράφει ὅτι πρέπει να προσευχόμαστε για τήν ειρήνη. Και ὁ ἴδιος σέ ἕνα ἀπό τά κείμενά του παρακαλεῖ τόν Θεό γι' αὐτήν τήν ειρήνη:

«Σέ παρακαλῶ, Ἐλεῆμον Κύριε, δῶσε σέ ὅλον τό λαό Σου, ἀπό τόν Ἀδάμ μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων, να Σέ γνωρίσουν, να μάθουν ὅτι εἶσαι ἀγαθός και γεμάτος εὐσπλαγχνία. Γιατί ἔτσι θά ἀπολαύσουν ὅλοι τήν ειρήνη Σου και θά δοῦν τό Φῶς τοῦ Προσώπου Σου.

Τό βλέμμα Σου ἰλαρό και πρᾶο αἰχμαλωτίζει τήν ψυχή».

Βλέπετε, λοιπόν, τήν εὐρύτατη ἔννοια τῆς ειρήνης, τό τί ἀκριβῶς είναι ή ειρήνη και πώς θεωρεῖ ὁ ἅγιος Σιλουανός τήν ειρήνη. Δηλαδή, ή ειρήνη, ὅπως εἶπα στήν ἀρχή, δέν είναι ή ἀπουσία τοῦ πολέμου. Μπορεῖ να μήν ὑπάρχουν πόλεμοι και ὅμως να μήν ὑπάρχει ειρήνη, ἀλλά ειρήνη είναι ή παρουσία τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἴδιος ὁ Χριστός εἶπε: «Ειρήνη ὑμῖν», ὅταν ἐμφανίσθηκε στους Μαθητές Του (Ἰω. κ', 20). Και στήν θεία Λειτουργία μιᾶμε συνέχεια για τήν ειρήνη τοῦ Θεοῦ. Πώς ἀρχίζει ή θεία Λειτουργία: «Ἐν ειρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν». Στήν συνέχεια λέγει ὁ Ἱερεύς: «Ειρήνη πᾶσι», «Ἐλεον ειρήνης». Και πώς τελειώνει ή θεία Λειτουργία: «Ἐν ειρήνῃ προέλθωμεν».

Ὅλο τό πνεῦμα τῆς θείας Λειτουργίας είναι ή ειρήνη. Και καλούμαστε αὐτό τό εἰρηνικό πνεῦμα και τό νόημα τῆς θείας Λειτουργίας να τό ζοῦμε σέ ὅλη μας τήν ζωή μέ τήν προσευχή και τήν κοινωνία μας μέ τόν Θεό.